

कत्तिका तदितरेषु ननुत्वेषु । शीर्षोदयाः मिथुन-
विहङ्गन्यातुडाडचिककुम्भमीनां ताडये लग्ने ।

करपाह्ण पु० करं गृह्णाति पङ्क-अण् । १पत्तौ भर्त्तरि
२हस्तपाह्णकमाले ३राजसादायके च लि० । शिनि ।

करपाहीत्युभयत्र स्त्रियां ङीप् पाणिपाहादयोऽप्यत्र
करघर्षण पु० कराभ्यां घृष्यते घृष-कर्मणि ल्युट् । दधिम-
न्यनदण्डे हारा० । माने ल्युट् ३त् । करेण घर्षणे न० ।

करङ्क पु० कीर्यते जलमत्र कृ-अप् करोऽङ्को गर्भोऽस्य
यक० । १नारिकेलाल्पि (खोल), २कमण्डलौ ३पात्रभेदे
च "ताम्बूलकरङ्गवाहिनी" काद० । कस्य शिरसः रङ्गद्वय
(माधारखुली), ४मस्तकखपरि मेदिनिः । ५रङ्गुभेदे राज० ।

करङ्गशालि पु० करङ्गद्वय शाकते शाक-इत् । इत्युभेदे ।
राजनि० । [२सिन्दूरपुष्पीदृष्टे च राजनि० ।

करच्छट् पु० कर इवावरकच्छदोऽस्य । १शाखोटदृष्टे (विहङ्गा)

करज पु० करे जायते जम-ड । १नखे "न च्छिन्द्यात् कर-
जैस्तृणम्" मनुः । तन्नामनामने २व्याघ्रनखाख्यगम्भइत्ये

च (नखौ) । मेदिनिः । ३हस्तजातमाले लि० । कं

शिरः जलं वा रञ्जयति रन्ज-णिच्-अण् नि० ।
(करमवा) ४करञ्जदृष्टे । अमरः ।

करजात्य न० करजस्त्रनखस्याख्या आख्या यस्य । नखीनांम-
गन्धइत्ये रत्नमा० । [दृष्टभेदे राजनि० ।

करजोडि पु० कुटा० जुड-बन्धे इन् वा० गुणः । (हातजोडा)

करञ्ज पु० कं शिरः जलं वा रञ्जयति अण् । (करकवा) इति

ख्याते दृष्टे । करञ्जपर्यायगुणादि भावप्र० उक्तं यथा ।

"करञ्जो नक्तभाज्य करजशिरविल्लकः । इतर्पूष्करञ्जो-

ऽन्यः प्रकीर्यः पूतिकोऽपि च । स चोक्तः पूतिकटजः सो-

मयत्कश्च स चटतः । करञ्जः कटुकस्तीक्ष्णो वीर्योष्णोयोनि-

दोषहृत् । कुशोदावर्त्तगुल्मार्थो प्रणक्तमिकफापहः ।

तत्पत्र कफवातार्थः क्षमिशोचहरं परम् । भेदनं कटुकं

पाके वीर्योष्णं पित्तलं क्षय । तत्फलं कफवातघ्नं मेहा-

र्यः कफक्षमिकुष्ठजित् । इतर्पूतिकरञ्जोऽपि करञ्जसदृशो

गुणः" । उदकीर्यपर्याये तु स्त्रीत्वमपि गौरा० ङीष् ।

भावप्र० "उदकीर्यस्मृतीयोऽन्यः षड्-पन्था हस्तिवारुणो ।

मर्कटो वायवो चापि करञ्जो करभञ्जिका" । तद्गुणाच्च

तत्त्वोक्ताः "करञ्जो स्तम्भनी तिक्ता त्वरा कटुकाशनी ।

वीर्योष्णा वसिपित्तार्थः क्षमिकुष्ठप्रमेहजित्" । तत्सैवगुणाच्च ।

"करञ्जतैलं सुस्निग्धं वातहृत् स्थिरदीप्तिकम् । नेत्रा-

मयवातरोगकुशकण्डूविघ्नविकाः । नाशयेत्तीक्ष्णस-

ण्यञ्च लेपनाञ्चमेदोषहृत्" राजनि० । स्त्राचो नन् कर-

ञ्जकोऽप्यत्र पु० 'यस्तु चवत्सरं पूर्णं दीपं दद्यात्

करञ्जके । सुवर्चलामुल्लङ्घतः प्रजा तस्य विवर्द्धते" भा०

आहु० १२७अ० । अन्यमते करञ्जभेदाश्चत्वारः । (डहर-

करमवा) (लाटाकरजा) (कांटाकरमवा) (अचकरमवा)

इति भाषाप्रसिद्धनामभेदात् "यत् पर्युषणं उत वा कव-

ञ्जहे" ऋ० १०१०८८, ८ । [(कृतवेले) राजनि० ।

करञ्जफल पु० करञ्जस्य फलमिवाञ्च फलं यस्य । कपित्थे

करट पु० किरति मदम्-कृ-अट् । १गजगण्डे "कथं

प्रमिन्नकरटं हस्तिनं वनगोचरम् । उपस्थाय महाभागं

करेणुः श्रुकरं स्मृते" भा० व० २७७ । हस्तिगण्डे

स्त्रीत्वमपि । "ईषादण्डं महानागं प्रमिन्नकरटासृक्षम् ।

शशकोद्धयसे युद्धे कर्ण ! पार्थ धनञ्जयम्" भा० क०

३६अ० स्त्रीत्वप्रयोगात् । २काके पुंस्त्री अमरः ।

स्त्रियां ङीष् । "वरमिह गङ्गातीरे शरटः करटः क्षशः

शुनीतनयः" मच्छास्त० १कुशुम्भदृष्टे पु० ४निष्ठमीविवि

लि० । स्त्रियां करटा । ५नवधाई एकादशादिकर्त्तव्ये

आइ ईदुई हडे इरुक्केइतके वादिनि नास्तिकभेदे दु-

र्दये च७वाद्यभेदे च पु० मेदि० । इदू हटक्षत्रियभेदाभि-

प्रायेण "माबवाः साङ्गवाचैव तथैवापरमङ्गवाः । कुबिन्दाः

काबकाचैव कुण्डकाः करटास्तथा" भा० भो० ६अ० ।

आहर करट इत्युच्यतेऽत्र कर्मणि आहरयद्देनास्य ।

मयू० व० । आहरकरट तथा विधे कर्मणि । दडुःक्षेन

दोद्यायां गवि हेमच० । स्त्राचो नन् । काके पुंस्त्री श-

न्दर० स्त्रियां ङीष् । ६सोयशस्तप्रवर्त्तके कर्षीसुते पु०

"कर्षीसुतः करटकः सोयशस्तप्रवर्त्तकः । तस्यास्यातौ

ऽस्त्रायौ द्वौ विपुलाचक्षुःशकौ" काद० टीका ।

करटिन् पु० करटोऽस्यस्य प्राशस्त्रेण करट+रनि । गजे

"दिगन्ते नूयन्ते मदमनिष्ठगण्डाः करटिनः" रसगङ्गा०

करटु पु० क-अटु । (करकटिया) इति नामके विह्वले । हेम०

करण न० क्रियतेऽनेन क-करणे ल्युट् । १व्याकरणोक्ते साधकतमे

कारकभेदे "क्रियायाः परिनिष्पत्तिर्यद्वापारादनन्त-

रम् । विवक्ष्यते यदा यत्र करणं तत् तदा चटतम्" हरिका० ।

विवक्ष्यते इत्यनेनान्दस्यापि विवक्षायां करणत्वम् । भव-

तीति सूचितम् । अतएवाह 'स्याख्या प्रच्यते इत्येष

प्रयोगो दृश्यते यतः" 'साधकतमं करणम् पा० । तमच्-

यहणेनाव्यञ्जितव्यापारवत्त्वं सूचितम् । सहापि हेतु-

करणयोर्जनकत्वसाम्ये क्रियाभावाविषयत्वं व्यापारवत्त्वं